

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Трансформація фінансової системи України характеризується посиленням ролі небанківського сектору, який став важливим складником національного ринку фінансових послуг. Поширення цифрових технологій, трансформація моделей споживчого кредитування, зростання попиту на оперативне залучення кредитних ресурсів, розвиток мікрокредитування та зміна інституційної моделі державного регулювання зумовили необхідність переосмислення адміністративно-правових засад нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ.

Автор слушно наголошує, що небанківське кредитування, забезпечуючи розширення доступу фізичних та юридичних осіб до фінансових ресурсів, одночасно характеризується підвищеним рівнем ризиків для споживачів фінансових послуг. Гнучкість організаційно-правових моделей діяльності небанківських кредиторів, спрощений порядок отримання кредитних коштів, використання дистанційних каналів обслуговування та недостатня фінансова обізнаність частини населення створюють передумови для поширення недобросовісних практик, прихованих комісій, неналежної оцінки кредитоспроможності позичальників та інших порушень їхніх прав (с. 30–75).

Актуальність обраної теми посилюється інституційними перетвореннями, пов'язаними з реалізацією реформи «спліт», унаслідок якої повноваження щодо державного регулювання та нагляду за діяльністю більшості небанківських фінансових установ були зосереджені в Національному банку України. Перехід від розпорошеної системи регуляторних органів до централізованої моделі мегарегулювання сприяв уніфікації наглядових підходів, проте водночас актуалізував питання нормативної визначеності адміністративних процедур, меж дискреційних повноважень регулятора, пропорційності заходів впливу та забезпечення ефективного оскарження прийнятих ним рішень (с. 91–102).

Важливого значення досліджувана проблематика набуває в умовах дії правового режиму воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення України. Збереження стабільності фінансового сектору, забезпечення доступності кредитних ресурсів, належне функціонування небанківських фінансових установ на територіях, наближених до районів ведення бойових дій, а надалі й на деокупованих територіях потребують адаптації традиційних адміністративно-правових інструментів. У цьому контексті заслуговують на увагу сформульовані здобувачем положення щодо доцільності запровадження спеціального правового режиму небанківського кредитування, який передбачатиме спрощені ліцензійні процедури, можливість тимчасового зупинення діяльності установ у районах бойових дій, застосування механізмів надзвичайного кредитного ліцензування на деокупованих територіях та диференціацію наглядових заходів залежно від ступеня ризику діяльності установи (с. 49–75).

Актуальність дисертаційної роботи визначається також необхідністю забезпечення належного балансу між публічним інтересом у підтриманні стабільності фінансового ринку, свободою підприємницької діяльності небанківських фінансових установ та необхідністю ефективного захисту прав споживачів фінансових послуг. Автор аргументовано розглядає адміністративно-правове регулювання небанківського кредитування як комплексне явище, що поєднує імперативний публічно-правовий вплив у відносинах між державою і фінансовими установами та диспозитивні засади правовідносин між кредитором і споживачем (с. 49–86).

Особливої уваги заслуговує необхідність удосконалення адміністративного нагляду та контролю за дотриманням прав споживачів у системі небанківського кредитування. У дисертації обґрунтовано потребу поєднання пруденційного та поведінкового нагляду, використання дистанційного моніторингу, інспекційних перевірок, аналізу звернень споживачів і превентивних заходів регуляторного реагування. Автор також звертає увагу на недосконалість механізмів розгляду скарг, недостатній рівень

фінансової грамотності населення, зростання кіберризиків і поширення недобросовісних практик на ринку фінансових послуг (с. 122–145).

Додаткової актуальності темі надають євроінтеграційні зобов'язання України, що зумовлюють необхідність гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу, запровадження стандартів відповідального кредитування, удосконалення процедур оцінки кредитоспроможності позичальників та розвитку ризик-орієнтованого нагляду. Зарубіжний досвід здійснення нагляду в системі небанківського кредитування, зокрема моделі Німеччини та Великої Британії, досліджено в підрозділі 3.1 роботи (с. 149–176), а конкретні напрями оптимізації та уніфікації адміністративно-правового регулювання запропоновано в підрозділі 3.2 (с. 177–186).

Отже, обрана Резуєвим Євгеном Володимировичем тема дисертаційного дослідження є актуальною як у теоретичному, так і у практичному вимірах. Її розроблення відповідає потребам розвитку адміністративно-правової науки, удосконалення законодавства про фінансові послуги, модернізації наглядової діяльності Національного банку України та забезпечення належного захисту прав споживачів небанківських кредитних послуг.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Резуєва Є.В. є комплексним дослідженням адміністративно-правових аспектів нагляду в системі небанківського кредитування. Поставлена мета, що полягає у визначенні сутності, змісту й особливостей адміністративно-правового регулювання наглядової діяльності та розробленні пропозицій щодо вдосконалення відповідних механізмів, узгоджується із визначеними завданнями, об'єктом і предметом дослідження, сформульованими у вступі роботи (с. 21–29).

Структура дисертації є логічною та відповідає послідовності розв'язання поставлених наукових завдань. У першому розділі автор дослідив поняття та правові форми небанківського кредитування, розкрив його адміністративно-правові й фінансово-правові засади (с. 30–86). Другий розділ присвячено становленню системи регуляторних органів, публічно-правовим формам і

методам здійснення нагляду, а також захисту прав споживачів небанківських кредитних послуг (с. 91–145). У третьому розділі узагальнено зарубіжний досвід та запропоновано способи оптимізації й уніфікації адміністративно-правового регулювання наглядової діяльності (с. 149–186).

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується використанням належної методологічної основи, що охоплює діалектичний, історико-правовий, формально-юридичний, структурно-функціональний, логіко-юридичний, порівняльно-правовий, статистичний методи, метод документального аналізу та моделювання. Використання зазначених методів дало змогу автору розкрити правову природу небанківського кредитування, встановити особливості інституційної моделі нагляду, дослідити форми та методи діяльності регулятора, а також обґрунтувати конкретні напрями вдосконалення законодавства (с. 24–26).

Теоретичну основу дисертації становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузях адміністративного, фінансового та банківського права. Нормативну основу сформовано з положень Конституції України, законів України, нормативно-правових актів Національного банку України, міжнародно-правових актів і документів Європейського Союзу. Емпірична база охоплює офіційні статистичні дані, звіти Національного банку України, матеріали правозастосовної та судової практики, аналітичні огляди фінансового ринку і звернення споживачів фінансових послуг (с. 23–24).

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані здобувачем, є логічно взаємопов'язаними, належно аргументованими та впливають зі змісту проведеного дослідження. Загальні висновки дисертації (с. 189–193) відповідають поставленим завданням, узагальнюють результати окремих розділів та містять конкретні пропозиції щодо розвитку ризик-орієнтованого нагляду, раннього регуляторного втручання, удосконалення корпоративного управління небанківських фінансових установ, уніфікації інформаційних стандартів і гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Резуєва Євгена Володимировича полягає у комплексному вирішенні наукового завдання щодо визначення адміністративно-правової природи, змісту та напрямів удосконалення нагляду в системі небанківського кредитування в умовах реформування фінансового законодавства, цифровізації фінансових послуг, реалізації євроінтеграційного курсу України та дії правового режиму воєнного стану.

Положення наукової новизни належним чином сформульовані у вступі дисертації (с. 26–28), конкретизовані у змісті відповідних підрозділів і відображені у загальних висновках роботи (с. 189–193). Більшість запропонованих автором положень характеризуються належним рівнем теоретичної аргументації та практичною спрямованістю.

До найбільш вагомих результатів, одержаних здобувачем уперше, слід віднести сформовану концептуальну модель системи небанківського кредитування як багаторівневої структури, до складу якої включено регуляторний, виконавчий та інфраструктурний сегменти. Регуляторний сегмент представлений Національним банком України, виконавчий – небанківськими фінансовими установами, які безпосередньо надають кредитні послуги, а інфраструктурний – бюро кредитних історій та іншими суб'єктами, що забезпечують інформаційну взаємодію на ринку. Зазначений методологічний прийом дозволив автору розглядати небанківське кредитування не лише як сукупність окремих кредитних операцій, а як цілісну систему взаємопов'язаних суб'єктів, правових засобів та адміністративних процедур (с. 26–27, 30–75).

Науковий інтерес становить запропоноване автором визначення небанківської фінансової установи як юридичної особи зі спеціальним правовим статусом, яка здійснює професійну діяльність фінансового посередника та функціонує в умовах відмінного від банків рівня адміністративної регламентації. Дисертантом проаналізовано існуючі доктринальні та законодавчі підходи до розуміння правового статусу небанківських фінансових установ, визначено їхні основні ознаки, функціональне призначення та місце у структурі фінансового ринку України (с. 30–48).

Окремої позитивної оцінки заслуговує пропозиція здобувача щодо запровадження у науковий обіг поняття «мікрофінансова організація» та визначення відповідних організацій як окремої групи суб'єктів ринку небанківського кредитування. Автор обґрунтовує необхідність нормативного врегулювання їхнього адміністративно-правового статусу, умов створення і діяльності, порядку ліцензування, вимог до фінансової стійкості та механізмів державного контролю (с. 30–48, 76–86).

Вагомим результатом дослідження є обґрунтування необхідності розширення системи складів адміністративних правопорушень у сфері небанківського кредитування. Автор виходить із того, що чинна система адміністративної відповідальності має переважно бланкетний характер, не охоплює всього різноманіття порушень, які можуть допускатися небанківськими кредиторами, та не забезпечує належної персоніфікації відповідальності посадових осіб фінансових установ. У зв'язку з цим, здобувач пропонує встановити спеціалізовані склади адміністративних правопорушень, пов'язані з порушенням вимог до розкриття інформації, оцінювання кредитоспроможності позичальника, взаємодії зі споживачами та виконання законних вимог Національного банку України (с. 122–145).

Науковою новизною характеризуються також пропозиції щодо імплементації європейських стандартів відповідального кредитування у національне законодавство. Автор обґрунтовує необхідність установаження обов'язкових процедур перевірки кредитоспроможності позичальників, посилення вимог до розкриття повної вартості кредиту, обмеження недобросовісних комісій та адаптації положень Директиви Європейського Союзу 2023/2225 (с. 177–186).

До положень, які вдосконалено у дисертації, належить класифікація правових форм небанківського кредитування. Автор пропонує здійснювати їх розподіл за суб'єктним складом, джерелами формування капіталу та спеціальною метою діяльності кредитної установи. Зазначена класифікація сприяє більш чіткому розмежуванню окремих моделей небанківського

кредитування та визначенню особливостей адміністративно-правового впливу на кожну з них (с. 30–48).

Дисертантом удосконалено характеристику небанківського кредитування як специфічної сфери фінансової діяльності, якій притаманний підвищений рівень кредитного, операційного, кібернетичного та поведінкового ризику. Автор обґрунтовано доводить, що гнучкість організаційних моделей небанківських кредиторів і швидкість надання ними фінансових послуг повинні поєднуватися з диференційованим наглядом, заснованим на оцінці реального ризикового профілю кожної установи (с. 76–86, 103–121).

Позитивної оцінки заслуговує вдосконалення наукових підходів до характеристики повноважень Національного банку України як мегарегулятора ринку небанківських фінансових послуг. Автор виокремлює нормативно-регуляторні, ліцензійні, інформаційно-аналітичні, превентивні, контрольно-наглядові та санкційні повноваження НБУ, визначаючи їхнє місце у загальному механізмі публічного адміністрування відповідної сфери (с. 91–102).

У роботі вдосконалено систематизацію пруденційних і поведінкових вимог до діяльності небанківських кредиторів. До них автор відносить вимоги щодо фінансової стійкості, корпоративного управління, функціонування систем внутрішнього контролю, прозорості кредитних продуктів, розкриття повної вартості кредиту, оцінювання кредитоспроможності позичальників та заборони використання недобросовісних практик (с. 103–145).

Подальшого розвитку в дисертації набули наукові підходи до запровадження ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ. Здобувач обґрунтовує необхідність диференціації інтенсивності наглядових заходів залежно від виду діяльності, масштабів операцій, фінансового стану установи, якості корпоративного управління, рівня внутрішнього контролю та потенційного впливу її діяльності на права споживачів і стабільність фінансового ринку (с. 103–121).

Важливим результатом є розвиток положень щодо поєднання пруденційного та поведінкового нагляду. Автор обґрунтовує, що контроль за фінансовою стійкістю установи має доповнюватися системним моніторингом її

взаємодії зі споживачами, реклами кредитних продуктів, порядку розкриття інформації, розгляду звернень і врегулювання простроченої заборгованості (с. 122–145).

Подальшого розвитку набули також наукові положення щодо використання зарубіжного досвіду в процесі реформування національної системи нагляду. На основі аналізу моделей Німеччини та Великої Британії здобувач визначив можливості впровадження макропруденційного аналізу, мультифірмових оглядів, цифрових інструментів нагляду, механізмів раннього регуляторного втручання та комплексної оцінки ризиків (с. 149–176).

Особливої уваги заслуговують сформульовані автором напрями оптимізації та уніфікації адміністративно-правового регулювання нагляду в системі небанківського кредитування. Зокрема, запропоновано нормативно закріпити модель комплексної оцінки ризиків за аналогією з окремими елементами SREP, удосконалити корпоративне управління небанківських фінансових установ, запровадити механізм раннього наглядового втручання, наглядове стрес-тестування, прогностичні критерії достатності капіталу, єдині інформаційні стандарти та інтегровану систему обміну кредитною інформацією (с. 177–186).

Отже, положення наукової новизни дисертації Резуєва Євгена Володимировича мають системний характер, відображають особистий внесок здобувача у розвиток адміністративно-правової науки та спрямовані на вдосконалення нормативних і організаційних засад нагляду за небанківським кредитуванням.

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості використання сформульованих висновків, положень і рекомендацій у науково-дослідній, нормотворчій, правозастосовній та освітній діяльності. Основні напрями практичного використання результатів визначені автором у вступі роботи (с. 28–29).

У науково-дослідній діяльності результати дисертації можуть бути використані для подальшого розроблення теоретичних засад адміністративно-

правового регулювання фінансового ринку, дослідження правового статусу небанківських фінансових установ, розвитку концепції ризик-орієнтованого нагляду та вдосконалення механізмів захисту прав споживачів фінансових послуг.

У нормотворчій діяльності пропозиції здобувача можуть бути враховані під час внесення змін до законів України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про Національний банк України», «Про споживче кредитування», «Про кредитні спілки», Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також під час підготовки нормативно-правових актів Національного банку України. Особливе практичне значення мають пропозиції щодо нормативного закріплення ризик-орієнтованої оцінки, раннього наглядового втручання, спеціалізованих складів адміністративних правопорушень, регулювання діяльності мікрофінансових організацій та створення інституту фінансового омбудсмена (с. 122–145, 177–186).

У правозастосовній діяльності результати дослідження можуть використовуватися Національним банком України під час здійснення ліцензування, безвиїзного нагляду, інспекційних перевірок, оцінювання ризикового профілю установ, застосування заходів впливу та розгляду звернень споживачів. Запропоновані автором критерії пропорційності наглядового реагування можуть сприяти підвищенню обґрунтованості та передбачуваності рішень регулятора.

В освітньому процесі положення дисертації можуть бути використані під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Банківське право», «Адміністративна відповідальність», а також при підготовці навчально-методичних матеріалів, підручників і посібників із питань державного регулювання фінансового ринку.

Таким чином, одержані здобувачем результати мають не лише теоретичне, а й виразне прикладне значення та можуть бути використані у процесі подальшого вдосконалення адміністративно-правового механізму нагляду в системі небанківського кредитування.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження належним чином апробовані та відображені у наукових публікаціях здобувача. За темою дисертації опубліковано десять наукових праць, серед яких чотири статті у наукових фахових виданнях України та шість тез доповідей за результатами участі у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних заходах. Відомості про публікації та апробацію результатів дослідження наведено у вступі дисертації (с. 29), а повний перелік праць – у відповідному списку опублікованих праць.

Тематика публікацій відповідає основним напрямам дисертаційного дослідження. У них висвітлено адміністративно-правові аспекти небанківського кредитування, роль ліцензування і державної реєстрації у забезпеченні фінансової безпеки небанківського сектору, повноваження регуляторних органів, зарубіжну практику нагляду, особливості розвитку небанківського кредитування в умовах воєнного стану та перспективи запровадження фінансового омбудсмена.

Зміст наукових публікацій відображає основні положення, висновки та рекомендації дисертації. Кількість, тематична спрямованість і характер опублікованих праць дають підстави стверджувати про належний рівень оприлюднення та апробації результатів проведеного дослідження.

Оцінка змісту та оформлення дисертації.

Дисертація має логічну структуру, обумовлену метою і завданнями дослідження. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 229 сторінок, основний текст викладено на 174 сторінках, список використаних джерел охоплює 203 найменування (с. 29).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи теоретичний рівень, наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи Резуєва Євгена Володимировича, слід зазначити,

що окремі її положення мають дискусійний характер, потребують додаткового обґрунтування, уточнення або конкретизації.

1. У підрозділі 1.2 дисертації (стор. 49-75) автором ґрунтовно розкрито адміністративно-правові засади функціонування системи небанківського кредитування та слушно акцентовано на комплексній природі її правового регулювання, що поєднує імперативний публічно-правовий вплив держави на небанківські фінансові установи із диспозитивним регулюванням відносин між такими установами та споживачами фінансових послуг. Окремої уваги заслуговує пропозиція щодо запровадження в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення спеціального правового режиму небанківського кредитування, який передбачатиме спрощені процедури ліцензування, можливість тимчасового призупинення діяльності установ у районах ведення бойових дій та механізм «надзвичайного кредитного ліцензування» на деокупованих територіях.

2. У підрозділі 2.1 дисертації (стор. 91-102) автором послідовно досліджено становлення системи регуляторних органів на ринку небанківського кредитування та позитивно оцінено концентрацію основних регуляторних і наглядових повноважень у Національного банку України як мегарегулятора фінансового ринку. Зокрема, слушним є висновок, сформульований на стор. 133 дисертації, про те, що централізація відповідних функцій НБУ сприяє уніфікації регуляторних підходів, посиленню інституційної спроможності державного нагляду та інтеграції небанківського сектору до загальної системи забезпечення фінансової стабільності.

Разом із тим, у роботі недостатньо повно розкрито адміністративно-правові гарантії, покликані урівноважити значний обсяг нормотворчих, дозвільних, наглядових і юрисдикційних повноважень Національного банку України. Зокрема, потребують додаткового обґрунтування межі регуляторної дискреції НБУ, критерії вибору конкретного заходу впливу, процедури забезпечення права небанківської фінансової установи бути вислуханою, вимоги до мотивування індивідуальних адміністративних актів, а також механізми їх адміністративного та судового оскарження.

3. У підрозділі 2.2 дисертації (стор. 103-121) автором здійснено змістовну систематизацію публічно-правових форм і методів нагляду в системі небанківського кредитування. До відповідних форм, зокрема, віднесено ліцензування, реєстраційно-дозвільні процедури, інспекційні перевірки, дистанційний моніторинг, застосування заходів впливу та превентивне регуляторне реагування (стор. 5). Позитивної оцінки заслуговує спроба розглянути ці інструменти як взаємопов'язані складові ризик-орієнтованої моделі державного впливу (стор. 110-112).

Водночас, наведена класифікація потребує додаткового уточнення з огляду на відмінність правової природи зазначених інструментів. Так, ліцензування та державна реєстрація переважно є передумовами допуску суб'єкта до ринку, інспекційні перевірки та дистанційний моніторинг становлять безпосередні форми наглядової діяльності, а заходи впливу є правовим наслідком виявленого порушення або підвищеного ризику. У зв'язку із цим, доцільно чіткіше визначити критерії віднесення відповідних інструментів саме до форм нагляду та відмежувати їх від адміністративних процедур допуску до діяльності й заходів адміністративного примусу.

4. У підрозділі 2.3 дисертації «Особливості здійснення адміністративного нагляду та контролю за дотриманням прав споживачів в системі небанківського кредитування», автором ґрунтовно досліджено особливості адміністративного нагляду за дотриманням прав споживачів у системі небанківського кредитування та слушно обґрунтовано необхідність поєднання пруденційного і поведінкового нагляду. Зокрема, на стор. 145 висловлено науково обґрунтовану пропозицію щодо запровадження інституту фінансового омбудсмена як незалежного механізму позасудового захисту прав споживачів фінансових послуг.

Підтримуючи загальну спрямованість цієї пропозиції, слід звернути увагу на те, що в дисертації не повною мірою визначено місце фінансового омбудсмена у чинній системі захисту прав споживачів фінансових послуг. Зокрема, потребують уточнення його співвідношення з повноваженнями Національного банку України, судами, органами захисту прав споживачів і внутрішніми підрозділами фінансових установ із розгляду скарг. Дискусійними також є

питання юридичної природи рішень омбудсмена, меж їх обов'язковості, джерел фінансування діяльності такого інституту та допустимості наділення його повноваженнями щодо застосування фінансових санкцій.

5. У підрозділі 3.2 «Способи та шляхи оптимізації та уніфікації адміністративно-правового регулювання нагляду в системі небанківського кредитування» (стор. 177-186), автором сформульовано комплекс актуальних пропозицій щодо оптимізації та уніфікації адміністративно-правового регулювання нагляду в системі небанківського кредитування. Позитивної оцінки заслуговують пропозиції щодо запровадження міжнародної практики, а саме: ризик-орієнтованої моделі нагляду за аналогією із SREP (стор. 179-180), механізму раннього наглядового втручання (стор. 181), наглядового стрес-тестування та запровадження динамічних критеріїв достатності капіталу (стор. 182), а також адаптації окремих інституційних елементів CRD IV до діяльності небанківських фінансових установ (стор. 178-180).

Разом із тим, потребує додаткового обґрунтування питання меж застосування до неоднорідного небанківського сектору інструментів, первинно сформованих для банківського регулювання. У роботі недостатньо конкретизовано, до яких саме категорій небанківських фінансових установ доцільно застосовувати комплексну оцінку бізнес-моделі, стрес-тестування та механізм раннього втручання, якими мають бути критерії їх системної значущості та яким чином забезпечуватиметься дотримання принципу пропорційності, аби нові вимоги не створювали надмірного регуляторного навантаження для малих фінансових компаній, ломбардів і кредитних спілок.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Аналіз змісту дисертації Резуєва Євгена Володимировича дає підстави констатувати, що робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Використані автором наукові положення, нормативні матеріали, статистичні відомості та висновки інших учених супроводжуються відповідними посиланнями на джерела.

Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі не виявлено.

Наукові результати, положення новизни, висновки та рекомендації сформульовано здобувачем самостійно, а особистий внесок у працях, опублікованих у співавторстві, належним чином визначено.

Загальний висновок.

Дисертація Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій розв'язано актуальне наукове завдання щодо визначення теоретичних, нормативних та організаційних засад адміністративно-правового регулювання нагляду за діяльністю суб'єктів небанківського кредитування.

Робота характеризується належним теоретичним і методологічним рівнем, логічною структурою, послідовністю викладення матеріалу та практичною спрямованістю сформульованих положень. Автором комплексно досліджено правову природу небанківського кредитування, адміністративно-правові та фінансово-правові засади функціонування відповідної системи, етапи становлення і повноваження регуляторних органів, публічно-правові форми й методи здійснення нагляду, механізми захисту прав споживачів, а також зарубіжний досвід регулювання небанківського фінансового сектору.

Наукова новизна дисертації полягає у формуванні системного підходу до розуміння небанківського кредитування, уточненні правового статусу його учасників, розвитку положень щодо ризик-орієнтованого нагляду, поєднання пруденційного та поведінкового регулювання, удосконалення адміністративної відповідальності й упровадження європейських стандартів відповідального кредитування.

Практична цінність одержаних результатів визначається можливістю їх використання у нормотворчій діяльності, правозастосовній практиці Національного банку України, подальших наукових дослідженнях та освітньому процесі. Основні результати дисертації достатньо повно відображено в наукових публікаціях здобувача та апробовано під час науково-практичних заходів.

Висловлені у відгуку зауваження мають дискусійний та рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності роботи і не впливають на її загальну позитивну оцінку.

З огляду на викладене, дисертація Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю положень і висновків, теоретичним та практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Завідувач кафедри адміністративно-правових
дисциплін інституту права та безпеки**

**Одеського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Аліна ДЕНИСОВА